

Маріупольський
університет

**«Сучасний розвиток
державотворення та
правотворення в Україні:
проблеми теорії та практики»**

**Збірник матеріалів
XIV Міжнародної науково-практичної
конференції**

15 травня 2026

Київ 2026

Організаційний комітет:

Голова	Тетяна МАРЕНА, в.о. ректор МДУ, кандидат юридичних наук, доцент;
Заступник голови	Юлія ДЕМИДОВА, проректор з науково-педагогічної роботи та молодіжної політики МДУ, кандидат педагогічних наук, доцент;
Члени оргкомітету:	Світлана КАЛІНІНА, декан економіко-правового факультету, доктор економічних наук, професор; Вікторія ГРИГОР'ЄВА, завідувач кафедри права, кандидат юридичних наук, доцент; Юлія КАМАРДІНА, доцент кафедри права, кандидат юридичних наук, доцент; Анна ПОЛІТОВА, доцент кафедри права, кандидат юридичних наук, доцент; Юлія КОВЕЙНО, доцент кафедри права, доктор філософії; Галина ТИХОМИРОВА, доцент кафедри права, кандидат юридичних наук, доцент

Рекомендовано до друку та поширення через мережу Інтернет вченою радою економіко-правового факультету Маріупольського державного університету (протокол № 10 від 20.05.2026).

С 91 Сучасний розвиток державотворення та правотворення в Україні: проблеми теорії та практики : зб. матеріалів XIV міжнар. наук.-практ. конф., м. Київ, 15 трав. 2026 р. / за заг. ред. Т.В.Марени. Київ: МДУ, 2026. 221 с.

Збірник містить матеріали XIV міжнародної науково-практичної конференції «Сучасний розвиток державотворення та правотворення в Україні: проблеми теорії та практики», яка відбулася 15 травня 2026 року в Маріупольському державному університеті. У матеріалах висвітлені актуальні проблеми теорії та практики сучасного державотворення та правотворення в Україні за напрямками: виклики та перспективи; права людини крізь призму сучасних викликів і загроз; Україна на шляху повоєнного відновлення: правовий аспект; кримінальна юстиція під час війни та у повоєнний період; кліматична справедливість: право, політика та безпека. Видання адресоване науковцям, викладачам, аспірантам та здобувачам вищої освіти, а також усім, хто цікавиться проблемами теорії та практики сучасного розвитку державотворення та правотворення в Україні.

Редакція не несе відповідальності за авторський стиль тез, опублікованих у збірнику.

DOI: <https://doi.org/10.34079/msu.conf.statebuilding.2026>

деклараціями, а поступово набуває рис обов'язкової системи юридичних норм, виконання яких підлягає судовому контролю. Водночас ефективність міжнародних кліматичних зобов'язань безпосередньо залежить від їх належної імплементації у національне законодавство, створення дієвих механізмів контролю та забезпечення доступу до правосуддя у кліматичних справах. У цьому контексті прийняття Україною законодавства у сфері кліматичної політики свідчить про поступове приведення національної правової системи у відповідність до сучасних міжнародних стандартів захисту клімату та екологічної безпеки.

Список використаних джерел:

1. Паризька угода: міжнародний договір від 12.12.2015. URL:https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_161#Text (дата звернення: 09.05.2026).
2. Кононенко В.П., Чернецька О.В., Фокін Я.Ф. Екологічні виклики та економічна співпраця між Україною і ЄС: перспективи сталого розвитку. Аналітично-порівняльне правознавство. 2024. № 5. С. 906-910. DOI: <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2024.05.138> (дата звернення: 09.05.2026).
3. Єделев Р.С. Кліматичне судочинство як правовий діалог в Європейському Союзі та за його межами. *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2025. Т. 3, № 6. С. 376–382. DOI: <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2025.06.3.57> (дата звернення: 09.05.2026).
4. Urgenda Foundation проти Держави Нідерланди: рішення Верховного суду Нідерландів від 20 грудня 2019 р. ECLI:NL:HR:2019:2006. URL: <https://www.urgenda.nl/en/themas/climate-case/> (дата звернення: 09.05.2026).
5. Справа щодо целюлозних заводів на річці Уругвай (Аргентина проти Уругваю): рішення від 20 квітня 2010 р. URL: <https://www.icj-cij.org/case/135> (дата звернення: 09.05.2026).
6. Невара Л.М., Головка Є.М. Гендерний вимір права на безпечне довкілля у контексті зміни клімату. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право*. 2026. Вип. 93, ч. 5. С. 394-399. DOI: <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2026.93.5.51> (дата звернення: 09.05.2026).
7. Про основні засади державної кліматичної політики: Закон України від 08.10.2024 № 3991-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/3991-20> (дата звернення: 09.05.2026).

Камардіна Ю.В.

*к.ю.н., доцент, доцент кафедри права
Маріупольський державний університет
<https://orcid.org/0000-0002-1571-5215>*

ВИКОНАННЯ КЛІМАТИЧНИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ ДЕРЖАВ У КОНТЕКСТІ ГЛОБАЛЬНОГО ЕКОЛОГІЧНОГО УПРАВЛІННЯ

Ключові слова: кліматичні зобов'язання держав; зміна клімату; кліматична політика; екологічна відповідальність держав; міжнародне співробітництво; кліматичне фінансування; екологічна безпека.

Сучасний етап розвитку міжнародного права характеризується зростанням ролі екологічного компоненту, зокрема у зв'язку із загрозами, які становить глобальна зміна клімату. Виконання кліматичних зобов'язань держав виступає ключовим елементом системи глобального екологічного управління, що формується як складна багаторівнева модель взаємодії міжнародних і національних правових механізмів. Як зазначає Daniel Bodansky, сучасне кліматичне право є прикладом «гнучкого регулювання», що поєднує обов'язкові та рекомендаційні норми, спрямовані на досягнення колективної екологічної мети [1, с. 47].

Нормативною основою міжнародного кліматичного режиму є Рамкова конвенція ООН про зміну клімату, яка закріпила принцип «спільної, але диференційованої відповідальності» [2]. Практичне значення цього принципу проявляється, зокрема, у диференціації зобов'язань між розвиненими країнами та країнами, що розвиваються. Наприклад, у рамках Кіотського протоколу саме розвинені держави (США, країни ЄС, Японія) брали на себе конкретні кількісні зобов'язання щодо скорочення викидів, тоді як для країн, що розвиваються, такі зобов'язання мали більш м'який характер.

Подальша еволюція кліматичного режиму відбулася із прийняттям Паризької угоди, яка змінила підхід до формування зобов'язань, запровадивши систему національно визначених внесків (NDCs) [3]. На практиці це означає, що кожна держава самостійно визначає рівень своїх кліматичних амбіцій. Так, Європейський Союз взяв на себе зобов'язання скоротити викиди щонайменше на 55 % до 2030 року, що закріплено у Європейському кліматичному законі. Натомість Китай задекларував досягнення піку викидів до 2030 року та кліматичну нейтральність до 2060 року.

Як підкреслює Lavanya Rajamani, така модель «самовизначених зобов'язань» забезпечує ширшу участь держав, однак водночас створює ризики недостатньої амбітності кліматичної політики [4, с. 118]. Це підтверджується практикою: за оцінками Міжурядова група експертів зі зміни клімату, навіть за умови повного виконання чинних NDCs світ не досягне цілі обмеження потепління на рівні 1,5°C [5].

Глобальне екологічне управління передбачає не лише нормотворчість, але й ефективні механізми контролю та реалізації. У цьому контексті важливу роль відіграє система прозорості Паризької угоди, яка зобов'язує держави регулярно подавати звіти про викиди та заходи кліматичної політики. Наприклад, Канада у своїх звітах детально відображає виконання федеральної програми ціноутворення на вуглець, що дозволяє оцінити ефективність цього інструменту.

Водночас однією з ключових проблем залишається відсутність жорстких санкцій за невиконання кліматичних зобов'язань. Як зазначає Edith Brown Weiss, сучасне міжнародне екологічне право значною мірою ґрунтується на механізмах «soft law», що обмежує його примусовий потенціал [6, с. 81]. У таких умовах особливого значення набувають альтернативні механізми впливу, зокрема судова практика.

Зростання ролі кліматичних позовів є однією з найбільш помітних тенденцій останніх років. Прецедентною стала справа *Urgenda Foundation v. Netherlands*, у якій Верховний суд Нідерландів зобов'язав державу скоротити викиди щонайменше на 25 % порівняно з рівнем 1990 року [7]. Подібні рішення приймаються і в інших юрисдикціях. Наприклад, у справі «*Neubauer v. Germany*» Федеральний конституційний суд Німеччини визнав, що недостатність кліматичних заходів порушує права майбутніх поколінь.

Крім того, у 2024 році Міжнародний суд ООН розглядає питання консультативного висновку щодо обов'язків держав у сфері клімату, що може суттєво вплинути на подальший розвиток міжнародного права.

Важливим аспектом виконання кліматичних зобов'язань є їх імплементація у національні правові системи. В Україні цей процес здійснюється в контексті європейської інтеграції, зокрема відповідно до Угоди про асоціацію між Україною та ЄС [8]. Практичним прикладом є прийняття Стратегії низьковуглецевого розвитку та розробка законодавства щодо моніторингу, звітності та верифікації викидів.

Як зазначає Наталія Кузнєцова, ефективна імплементація міжнародних зобов'язань потребує не лише формального закріплення норм, але й створення дієвих інституційних механізмів їх реалізації [9, с. 59]. Це підтверджується практикою ЄС, де функціонують складні регуляторні системи, зокрема система торгівлі квотами на викиди (EU ETS).

Разом із тим, глобальне екологічне управління стикається з проблемою нерівності ресурсів між державами. Розвинені країни мають більше можливостей для впровадження «зелених» технологій, тоді як країни, що розвиваються, залежать від міжнародної фінансової допомоги. У цьому контексті важливу роль відіграє Зелений кліматичний фонд, який фінансує проекти з адаптації та пом'якшення кліматичних змін.

Як підкреслює Jutta Brunnée, ефективність міжнародного кліматичного режиму залежить від поєднання юридичних зобов'язань, політичної волі та соціального тиску [10, с. 140]. Це свідчить про трансформацію класичних підходів до міжнародного права у бік більш комплексної моделі управління.

Отже, виконання кліматичних зобов'язань держав є складним багаторівневим процесом, що включає міжнародно-правові норми, національне законодавство, судову практику та економічні механізми. Аналіз сучасних тенденцій свідчить про поступове посилення юридичної обов'язковості кліматичних зобов'язань, однак ефективність їх реалізації значною мірою залежить від політичної волі держав та рівня міжнародної співпраці. Перспективи розвитку глобального екологічного управління пов'язані з удосконаленням механізмів контролю, розширенням участі недержавних акторів та посиленням ролі судових інституцій у забезпеченні кліматичної відповідальності.

Список використаних джерел:

1. Bodansky D. *The Art and Craft of International Environmental Law*. Cambridge, MA: Harvard University Press, 2010. 359 pp., ISBN978-0-674-03543-0.
2. United Nations. United Nations Framework Convention on Climate Change. 1992. URL: <https://unfccc.int>.
3. United Nations. Paris Agreement. 2015. URL: <https://unfccc.int/process-and-meetings/the-paris-agreement>.
4. Rajamani L. Innovation and Experimentation in the International Climate Change Regime // *International & Comparative Law Quarterly*. 2016. URL: <https://shs.hal.science/halshs-03494264v1/document>
5. Intergovernmental Panel on Climate Change (IPCC). *Climate Change 2023: Synthesis Report*. 2023. URL: <https://www.ipcc.ch>.
6. Brown Weiss E. *International Environmental Law*. Oxford: Oxford University Press, 2014. 350 p.
7. Supreme Court of the Netherlands. State of the Netherlands v. Urgenda Foundation. Judgment of 20 December 2019. ECLI:NL:HR:2019:2007. URL: <https://uitspraken.rechtspraak.nl> (або <https://www.urgenda.nl/en/themas/climate-case/>).
8. Верховна Рада України. Угода про асоціацію між Україною та ЄС. 2014. URL: <https://zakon.rada.gov.ua>.
9. Цивільне право. Практикум: навч. посіб. – 3-тє вид., перероб. та доп. / за ред. Р. А. Майданика, Н. С. Кузнецової, О. В. Дзері, Є. О. Рябоконея. Київ, 2019. URL: <https://www.coursehero.com/file/172126668/%D0%9F%D1%80%D0%B0%D0%BA%D1%82%D0%B8%D0%BA%D1%83%D0%BC-%D0%B7-%D0%A6%D0%9F-%D0%BE%D0%BD%D0%BE%D0%B2%D0%BB%D0%B5%D0%BD%D0%B8%D0%B9-2019-1doc/>
10. Brunnée J., Toope S. *Legitimacy and Legality in International Law*. Cambridge: Cambridge University Press, 2010. URL: <https://biblioteca.cejamerica.org/bitstream/handle/2015/952/LegitimacyandLegalityinInternational.pdf?sequence=1&isAllowed=y>